

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ
ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНА ПЕДАГОГІКА**

Рівень вищої освіти **магістр**

Спеціальність **011 Освітні, педагогічні науки**

Освітньо-професійна програма Педагогіка середньої освіти

Вступ

Самостійна робота здобувача вищої освіти є невід'ємною складовою освітнього процесу, це форма організації освітнього процесу, за якої здобувач вищої освіти опановує теоретичні знання й практичні навички, в час, вільний від аудиторних навчальних занять, передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, без безпосередньої участі викладача, але під його керівництвом.

Метою дисципліни «Сучасна педагогіка» є опанування здобувачами вищої освіти педагогічною компетентністю необхідною для професійної діяльності в сфері загальної середньої освіти.

Самостійна робота сприяє системному і послідовному засвоєнню в повному обсязі навчальної програми, спрямована на поглиблення і закріплення знань студента, розвиток аналітичних, дослідних та практичних навичок з проблематики навчальної дисципліни, забезпечує підготовку здобувача до аудиторних занять і контрольних заходів.

Самостійна робота з навчальної дисципліни «Сучасна педагогіка» включає різні види, які визначаються робочою програмою, як-от:

- опрацювання лекційного матеріалу і рекомендованої літератури;
- пошук, огляд, аналіз та складання списку літератури і електронних джерел інформації з заданої проблеми (теми) навчального курсу;
- виконання науково-дослідних завдань;
- вивчення і конспектування матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання;
- введення тематичного словника;
- виконання завдань з проєктування і моделювання;
- розробка мультимедійної презентації;
- підготовка усної і письмової доповіді;
- складання тестових завдань з теми;
- підготовка портфоліо;
- складання і оформлення таблиць і схем з визначеної викладачем теми;
- розробки програм, вправ, практичних завдань, кейсів тощо.
- підготовка до поточного та підсумкового контролю.

Самостійна робота за бажанням здобувача вищої освіти може включати такі види робіт:

- науково-дослідницька робота, участь у наукових студентських конференціях, турнірах, семінарах і олімпіадах;
- аналіз наукових публікацій з визначеної викладачем теми;

- підготовка рецензії на наукову статтю;
- проведення педагогічного дослідження;
- підготовка дидактичних матеріалів з теми;
- виконання індивідуальної роботи.

Самостійна робота забезпечується:

- ✓ навчально-методичними ресурсами (навчальні та робочі програми навчальних дисциплін, підручники, навчальні посібники, навчально-методична література, методичні матеріали);
- ✓ інформаційними ресурсами (довідники, наукова, фахова і періодична література тощо);
- ✓ інформаційно-комунікаційним обладнанням;
- ✓ бібліотечними приміщеннями і ресурсами, навчальними і спеціалізованими аудиторіями, кабінетом самопідготовки, комп'ютерними класами, лабораторіями і кабінетами Відкритого освітнього простору;
- ✓ консультаціями викладача, методистами науково-методичних лабораторій Академії, фахівцями-практиками;
- ✓ можливістю публічного обговорення теоретичних або практичних результатів, отриманих здобувачем самостійно (дискусії, круглі столи, наукові семінари, методологічні семінари, конференції, конкурси тощо).

***

При виконанні самостійної роботи здобувач вищої освіти повинен дотримуватись принципів академічної доброчесності, правил цитування, не допускати академічний плагіат.

Контроль самостійної роботи і оцінка її результатів включає:

- самоконтроль і самооцінку здобувача вищої освіти;
- взаємооцінювання здобувачів вищої освіти;
- контроль і оцінку викладача, кафедри, ректорату, екзаменаційних і атестаційних комісій та ін.

Основними формами контролю самостійної роботи є:

- іспит;
- тестування;
- контрольна робота;
- опитування студентів;
- перевірка домашніх завдань;
- перевірка індивідуальних завдань;
- захист проєкту, творчого завдання;

- презентація завдання.
- інше.

Результативність виконання конкретних завдань для самостійної роботи здобувача оцінюється в балах, кількість яких може бути різною для різних типів завдань.

Перелік завдань для самостійної роботи, критерії її оцінки, терміни та умови виконання доводяться до відома здобувачів на першому занятті навчальної дисципліни та є доступними через робочі програми і силабуси навчальної дисципліни, які розташовані на вебсайті.

Семінарські заняття

Структура навчальної дисципліни передбачає наявність семінарських занять, які є важливими організаційними формами навчання.

Семінарське заняття – навчальне заняття у формі колективного обговорення заздалегідь визначених викладачем питань, доповідей, рефератів, завдань, есе тощо. Семінарські заняття спрямовано на поглиблення та систематизацію знань здобувачів вищої освіти, організацію та підвищення рівня автономності їх самостійної пізнавальної діяльності, формування оціночних суджень. Перелік тем семінарських занять визначено та затверджено у робочій програмі навчальної дисципліни.

Види семінарських занять:

- Семінар-практикум,
- Семінар-бесіда,
- Семінар-диспут,
- Семінар-конференція,
- Семінар-презентація.

На семінарських заняттях застосовуються інтерактивні методи: мозковий штурм, інтерв'ю, робота в малих групах, робота в парах, ділові ігри, рольові ігри, дискусії, кейс-стаді, проектування, моделювання тощо.

План семінарських занять, завдання для самостійної роботи

За кожною темою від здобувачів освіти вимагається:

- ведення тематичного словника.
- складання конспекту самостійно опрацьованих тем згідно з правилами цитування (для студентів заочної форми навчання).

Тема 1. Предмет та основні категорії педагогіки.

Основні поняття теми: педагогіка, освіта, виховання, навчання, розвиток, методологія, методи дослідження, система педагогічних наук, завдання педагогіки, предмет педагогіки.

Завдання для самостійної роботи:

- Запишіть визначення (згідно з правилами цитування) та проаналізуйте у різних джерелах тлумачення основних понять педагогіки, а саме: «виховання», «освіта», «навчання», «розвиток».
- Складіть таблицю і охарактеризуйте основні етапи становлення педагогіки та виокремлення її як самостійної науки.
- Обґрунтуйте завдання педагогіки на сучасному етапі.

Рекоменована література:

1. Аймедов К. В. Загальна педагогіка та історія педагогіки: підручник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. 352 с.
2. Анєнкова І.П., Байдан М.А. Педагогіка. Навчальний посібник. Львів: Новий світ, 2018. 567с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. Вид. 4-те, стер. Київ: Академвидав, 2012. 615 с.
4. Зайченко І. В. Педагогіка: посібник. 3-тє видання перероблене і доповнене. К.: Видавництво Ліра-К. 2016. 608 с.
5. Педагогіка: навч. посіб. Курлянд З. Н. та ін. Харків: Бурун Книга, 2009. 304с.
6. Фізеші О. Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія і методика виховання. Школознавство: навч. посіб. К. : Кондор, 2013. 390 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. Вид. третє, перероб. і допов. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2013. 230 с.

Тема 2. Актуальні проблеми сучасної педагогіки і освіти

Основні поняття теми: інноваційна педагогіка, гуманізація, демократизація, варіативність, неперервність, доступність освіти, компетентнісний підхід, процес виховання, інклюзивна освіта, академічна доброчесність.

Завдання для самостійної роботи:

- Оберіть з запропонованих у темі актуальну проблему, проаналізуйте її сучасний стан з різних джерел та підготуйте письмово доповідь з пропозиціями її розв'язання (до 3 стор.)

Рекоменована література:

1. Вишневецький О. Український виховний ідеал і національний характер. (витоки, деформації і сучасні виклики) Дрогобич : Видавець Святослав Сурма, 2010. 160 с.
2. Кучерявий О. Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти: навчальний посібник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2014. 440 с.
3. Мухіна С.А., Соловйова А.А. Нетрадиційні педагогічні технології у навчанні. Київ: Академія, 2012. 123 с
4. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkolacompressed.pdf>
5. Нова українська школа: Порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н.М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
6. Ягоднікова В.В., Чешенко О.І. Інноваційні стратегії нової школи в Одеському регіоні. Директор школи, ліцею, гімназії. 2018. № 1, С. 23-27.

Тема 3. Розвиток і виховання особистості

Основні поняття теми: індивід, особистість, індивідуальність, структура особистості, індивідуальний розвиток, спадковість, задатки, особистісні якості, рушійні сили розвитку.

Завдання для самостійної роботи:

- Запишіть визначення (згідно з правилами цитування) та проаналізуйте у різних джерелах тлумачення основних понять теми.
- Розробіть орієнтовну програму вивчення особистості учня.
- Спроектуйте індивідуальну освітню траєкторію учня.

Рекоменована література:

1. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. Вид. 4-те, стер. Київ: Академвидав, 2012. 615 с.
2. Зайченко І. В. Педагогіка: посібник. 3-тє видання перероблене і доповнене. К.: Видавництво Ліра-К. 2016. 608 с.
3. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. Вид. третє, перероб. і допов. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2013. 230 с.

Тема 4. Виховання як складова сучасного освітнього процесу

Основні поняття теми: виховання, виховний ідеал, національне виховання, зміст виховання, концепції виховання, самовиховання.

Завдання для самостійної роботи:

- Проаналізуйте висловлювання з джерел народної педагогіки, праць класиків зарубіжної та української педагогіки, які висвітлюють мету виховання.
- Законспекуйте та проаналізуйте питання визначення мети виховного процесу у Закон України «Про повну загальну середню освіту». Ст. 15. Виховний процес.
- Законспекуйте та проаналізуйте питання виховного ідеалу у праці Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава: Полтавський вісник, 1994. 191с. (основні риси ідеалу).
- Розкрийте пріоритетні напрями змісту виховання на сучасному етапі розвитку українського суспільства згідно з нормативними документами.

Рекоменована література:

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава: Полтавський вісник, 1994. 191с.
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020.№ 651-XIV URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / За заг. ред. Грищенко М. К., 2016. 38 с.
4. Педагогіка: навч. посіб. Курлянд З. Н. та ін. Харків: Бурун Книга, 2009. – 304 с.
5. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: розпорядження КМУ від 14 грудня 2016 р. №988-р. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/
6. Ягоднікова В.В. Виховання у сучасній парадигмі освіти. Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми і перспективи розвитку: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції 21 травня 2019 р. Одеса: вид. Букаєв В.В., 2019. С.6-10.
7. Ягоднікова В.В. Виховання як теоретико-методологічний конструкт педагогіки і освіти. Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми і перспективи розвитку: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції 14 травня 2020 р. Одеса: вид. Букаєв В.В., 2020. С.303-309.

Тема 5. Особливості виховного процесу

Основні поняття теми: виховний процес, суб'єкти, форми і методи виховання, заохочення, покарання, діагностика виховного процесу, види виховної діяльності.

Завдання для самостійної роботи:

- Законспекуйте та проаналізуйте питання визначення мети виховного процесу у Закон України «Про повну загальну середню освіту». Ст. 15. Виховний процес.
- Розробіть схему взаємозв'язку між метою, завданнями, змістом, методами, формами, засобами та результатом виховання.

Семінарське заняття:

- Робота в малих групах: Наведіть приклади методів організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки.

Обговорення питань:

- Схарактеризуйте суть та напрями позакласної виховної роботи
- Назвіть основні методи, які використовуються у позакласній та позашкільній виховній роботі.

Рекоменована література:

1. Бех І. Д. Виховання особистості: підручник. К.: Либідь, 2008. 848 с.
2. Бех І. Д. Методико-діагностичний мінімум педагога. Шкільний Світ. 2010. № 33. С. 37-63.
3. Ягоднікова В.В., Чешенко О.І. Інноваційні стратегії виховання нової школи в Одеському регіоні: шляхи реалізації в контексті сучасних підходів до виховання. Теорія і практика організації інноваційного процесу виховання; упоряд. О. І. Чешенко. Одеса, ТОВ «Лерадрук». 2014. С. 8-30.
4. Ягоднікова В.В., Чешенко О.І. Діагностика сучасного виховного процесу. Навч.-метод. посіб. Одеса: Вид. Букаєв В.В., 2017. 290 с.
5. Ягоднікова В.В., Чешенко О.І. Виховна система школи: теоретико-методологічні та практичні аспекти. Директор школи, ліцею, гімназії. 2020. Т. 21. № 2. С.60-67.

Тема 6. Система виховної роботи класного керівника

Основні поняття теми: класний керівник, виховна робота, учнівський колектив, учнівське самоврядування, взаємодія з батьками, виховна система класу.

Завдання для самостійної роботи:

- Розробіть план виховної роботи класного керівника
- Змодельуйте систему виховної діяльності класу.
- Надайте поради батькам щодо ефективності сімейного виховання.

Рекоменована література:

1. Зайченко І. В. Педагогіка: посібник. 3-тє видання перероблене і доповнене. К.: Видавництво Ліра-К. 2016. 608 с.
2. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. Вид. третє, перероб. і допов. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2013. 230 с.
3. Ягоднікова В.В. Інтерактивні форми і методи навчання і виховання учнів. Навч. видання. Інтерактивні вправи та ігри. Харків: видавнича група «Основа», 2010. С.85-144.
4. Ягоднікова В. В., Чешенко О.І. Формування інноваційного потенціалу класних керівників в системі методичної роботи загальноосвітнього закладу. Наша школа. Одеса. 2011. Вип. 4. С. 48-53.

Тема 7. Дидактика як наука про навчання і освіту

Основні поняття: дидактика, навчання, освіта, система освіти, структура освіти.

Завдання для самостійної роботи:

- Визначте актуальні проблеми сучасної дидактики.
- Підготуйте презентацію системи і структури освіти країни Європи чи світу (за вибором).
- Складіть схему структури освіти в Україні.

Рекоменована література:

1. Анєнкова І.П., Байдан М.А. Педагогіка. Навчальний посібник. Львів: Новий світ, 2018. 567с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. Вид. 4-те, стер. Київ: Академвидав, 2012. 615 с.
3. Зайченко І. В. Педагогіка: посібник. 3-тє видання перероблене і доповнене. К.: Видавництво Ліра-К. 2016. 608 с.
4. Педагогіка: навч. посіб. Курлянд З. Н. та ін. Харків: Бурун Книга, 2009. 304с.
5. Фізеші О. Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія і методика виховання. Школознавство: навч. посіб. К. : Кондор, 2013. 390 с.
6. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. Вид. третє, перероб. і допов. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2013. 230 с.
7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25.06.2013 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
8. Енциклопедія освіти / Гол. ред. В. Г. Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с

9. Ягоднікова В. В. Провідні тенденції розвитку світового освітнього простору. Ювілейний збірник наукових праць Одеського інституту МАУП. 2008. С. 370-375.

Тема 8. Система загальної середньої освіти

Основні поняття теми: загальна середня освіта, освітній простір, освітнє середовище, заклад загальної середньої освіти, профільне навчання.

Завдання для самостійної роботи:

- Підготуйте письмово доповідь «Чи сприяє профільне навчання в школі всебічному та гармонійному розвитку учня?» (до 2 стор.).
- Розробіть проєкт освітнього простору профільного закладу загальної середньої освіти.
- Змодельуйте обраного вами виду освітнє середовище профільного закладу загальної середньої освіти.

Рекоменована література:

1. Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01: Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 14 серпня 2001 р. № 63. URL: http://www.uazakon.com/documents/date_7m/pg_iuwrsa/index.htm

2. Закон України «Про освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020. № 651-XIV URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>

4. Беззуб І. Реформа середньої освіти в Україні. URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2367:reform-aserednoji-osviti-v-ukrajini&catid=8&Itemid=350

5. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої освіти. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkolacompressed.pdf>

6. Косенко Д. Ю. Освітній простір НУШ: рекомендації та реальні можливості: <http://education-ua.org/ua/articles/1163-osvitnijprostir-nush-rekomen-datsiji-ta-realni-mozhlivostyami>

7. Про затвердження методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи [Електронний ресурс] // Наказ Міністерства освіти і науки України від 19 січня 2018 р. № 58. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodoorganizaciyi-osvitnogo-prostoru-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli>

8. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. Вид. третє, перероб. і допов. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2013. 230 с.

9. Цимбалару А. Д. На шляху до школи майбутнього: моделювання освітнього простору: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_prob1_silsk_shkolu/22/visnuk_23.pdf

Тема 9. Зміст освіти

Основні поняття теми: Державний стандарт, зміст освіти, освітня програма, навчальна програма, підручник, навчальний посібник.

Завдання для самостійної роботи:

- Законспекуйте і проаналізуйте: Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ ст.») (Зміст освіти. Стратегічні завдання реформування змісту освіти. Шляхи реформування змісту загальноосвітньої підготовки, Закон України «Про загальну середню освіту». Ст. 12-16, 30-33; Державний стандарт базової і повної середньої освіти (суть стандарту, базовий навчальний план, інваріантна та варіативна складові).
- Обґрунтуйте вимоги (принципи), яким має відповідати зміст сучасної освіти.
- Вкажіть шляхи удосконалення змісту освіти відповідно до вимог розбудови національної школи.
- Проаналізуйте навчальну програму шкільного предмета з Вашої спеціальності та сформулюйте основні завдання, що визначені.

Рекоменована література:

1. Державна національна програма «Освіта» /Україна ХХІ століття/. – К.: Райдуга, 1994. – 61 с.
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020.№ 651-XIV URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
3. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. КМУ від 23 листопада 2011 р. № 1392 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text>
4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / За заг. ред. Грищенко М. К., 2016. 38 с.

Тема 10. Педагогічні технології

Основні поняття теми: Класифікація педагогічних технологій, структура педагогічних технологій, технології виховання, сучасні технології навчання.

Завдання для самостійної роботи:

- Змодельуйте колективну творчу справу певного спрямування (за вибором).
- Наведіть приклади використання технології «ситуації успіху» з праць В.Сухомлинського, Ш.Амонашвілі.

Семінарське заняття:

- Наведіть приклади авторських педагогічних технологій.
- Презентація моделі колективної творчої справи

Рекоменована література:

1. Амонашвілі Ш.О. Істина школи / Переклад з російської. Хмельницький, 2007. 74 с.
2. Амонашвілі Ш.О. Школа Життя / Переклад з російської. Хмельницький, 2002. 172 с.
3. Антонова О.Є. Педагогічні технології та їх класифікація як наукова проблема // Сучасні технології в освіті. Ч. 1. Сучасні технології навчання: наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 2 / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; [упоряд.: Філімонова Т. В., Тарнавська С. В., Орищенко І. О. та ін. ; наук. консультант Антонова О. Є. ; наук. ред. Березівська Л. Д.]. – Київ, 2015. – С. 8-15.
4. Енциклопедія освіти. Гол. ред. В. Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040с
5. Мухіна С.А., Соловйова А.А. Нетрадиційні педагогічні технології у навчанні. Київ: Академія, 2012. 123 с.
6. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. / А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, О. Т. Шпак. – К. : ВЦ «Просвіта», 2000. 368 с.
7. Прокопенко І. Ф. Педагогічні технології : навч. посібник / І. Ф. Прокопенко, В. І. Євдокімов. Харків : Колегіум, 2005. – 224 с.
8. Сухомлинський В.О. Основні проблеми творчої праці педагога. Вибрані твори : в 5-ти т. Т. 4. Київ, 1977. С. 394-397.

Тема 11. Навчальний процес

Основні поняття теми: навчання, процес навчання, моделі навчання, форми навчання, методи навчання, технології навчання.

Завдання для самостійної роботи:

- Запишіть визначення та проаналізуйте у різних джерелах тлумачення основних понять теми: «навчання», «процес навчання», «навчальний процес». Виокремте їх суттєві ознаки в різних авторів та запишіть у таблицю.
- Наведіть приклади засобів наочності з Вашого фаху для будь-якого уроку.

- Проаналізуйте стан сучасної зарубіжної школи, обґрунтувати та узагальнити сутність процесу навчання у закладах освіти (на прикладах конкретних країн за вибором).

Рекомендована література:

1. Анєнкова І.П., Байдан М.А. Педагогіка. Навчальний посібник. Львів: Новий світ, 2018. 567с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. Вид. 4-те, стер. Київ: Академвидав, 2012. 615 с.
3. Зайченко І. В. Педагогіка: посібник. 3-тє видання перероблене і доповнене. К.: Видавництво Ліра-К. 2016. 608 с.
4. Педагогіка: навч. посіб. Курлянд З. Н. та ін. Харків: Бурун Книга, 2009. 304с.
5. Фізеші О. Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія і методика виховання. Школотзнавство: навч. посіб. К. : Кондор, 2013. 390 с.
6. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. Вид. третє, перероб. і допов. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2013. 230 с.
7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25.06.2013 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
8. Ягоднікова В.В. Інтерактивні форми і методи навчання і виховання учнів. Навч. видання. Інтерактивні вправи та ігри. Харків: видавнича група «Основа», 2010. С.85-144.

Тема 12. Організаційні форми навчання

Основні поняття теми: урок, традиційний урок, нетрадиційний урок, форми навчання.

- Проаналізуйте різні підходи до визначення структури уроку.
- Визначте сильні і слабкі сторони традиційних і нетрадиційних форм організації навчання.

Рекомендована література:

1. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. Вид. 4-те, стер. Київ: Академвидав, 2012. 615 с.
2. Зайченко І. В. Педагогіка: посібник. 3-тє видання перероблене і доповнене. К.: Видавництво Ліра-К. 2016. 608 с.
3. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. Вид. третє, перероб. і допов. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2013. 230 с.

Тема 13. Педагогічний процес як система і цілісне явище

Основні поняття теми: педагогічний процес, система, цілісність, структура педагогічного процесу.

Завдання для самостійної роботи:

- Складіть перелік рекомендованої фахової літератури та педагогічних джерел за темою.
- Розробіть 5 тестових завдань за темою.

Рекомендована література:

1. Анєнкова І.П., Байдан М.А. Педагогіка. Навчальний посібник. Львів: Новий світ, 2018. 567с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. Вид. 4-те, стер. Київ: Академвидав, 2012. 615 с.
3. Зайченко І. В. Педагогіка: посібник. 3-тє видання перероблене і доповнене. К.: Видавництво Ліра-К. 2016. 608 с.
4. Педагогіка: навч. посіб. Курлянд З. Н. та ін. Харків: Бурун Книга, 2009. 304с.
5. Фізеші О. Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія і методика виховання. Школознавство: навч. посіб. К. : Кондор, 2013. 390 с.
6. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. Вид. третє, перероб. і допов. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2013. 230 с.
7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25.06.2013 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>

Тема 14. Педагогічна взаємодія як основа сучасного педагогічного процесу

Основні поняття теми: взаємодія, види взаємодії, спілкування, стилі спілкування, спільна діяльність.

Завдання для самостійної роботи:

- Запишіть визначення та проаналізуйте у різних джерелах тлумачення понять «взаємодія», «педагогічна взаємодія».
- Змоделюйте систему педагогічної взаємодії всіх учасників освітнього процесу.
- Визначте етичні вимоги до педагога з організації ефективної педагогічної взаємодії.

Рекомендована література:

1. Бойко А. М. Суб'єкт-суб'єктні відносини у педагогічному процесі загальноосвітньої і вищої школи. Педагогічні науки. 2012. № 54. С. 5-14.
2. Грудинін Б.О. Педагогічна взаємодія: вимоги в контексті особистісно орієнтованої освітньої парадигми. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2014, № 5 (39) С. 245-255.

3. Ягоднікова В.В. Організація педагогічної взаємодії суб'єктів інноваційної спрямованості виховного процесу загальноосвітньої школи. Вісник Запорізького національного університету: зб. наук. пр. серія: Педагогічні науки. Гол. ред. Локарева Г. В. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2015. № 2(25). С. 53-58.

Тема 15. Педагогічна діяльність у просторі освіти

Основні поняття теми: вчитель, педагог, педагогічна діяльність, підвищення кваліфікації, сертифікація, професійне зростання вчителя, академічна свобода, науково-методичний супровід, перспективний педагогічний досвід.

Завдання для самостійної роботи:

- Підготуйте огляд матеріалів перспективного педагогічного досвіду області (свого району, своєї спеціальності).
- Доведіть, що підвищення кваліфікації педагогів реалізується на основі принципу академічної свободи (Положення про порядок підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників (Постанова КМУ № 800 від 21.08.2019)).

Семінарське заняття:

- Робота в парах: Спроектуйте траєкторію професійного зростання педагога.
- Презентація завдання.

Рекоменована література:

1. Папач О.І. Науково-методичний супровід розвитку професійної компетентності педагогів в системі неперервної освіти. Професійна компетентність сучасного педагога: методологія, теорія, методика, практика: кол.монографія. за заг. ред. В.В.Ягоднікової. Одеса: вид. Букаєв В.В., 2019. С. 258-285.
2. Положення про порядок підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників. Постанова КМУ № 800 від 21.08.2019 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
3. Професійна компетентність сучасного педагога: методологія, теорія, методика, практика: кол.монографія. за заг. ред. В.В.Ягоднікової. Одеса: вид. Букаєв В.В., 2019. 286 с.
4. Сидоренко В. Науково-методичний супровід професіогенезу педагогічних працівників: інноваційні напрями, функції, акметехнології. http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/pislya_dyplom_osvina/2_2016/%D0%A1%D0%98%D0%94%D0%9E%D0%A0%D0%95%D0%9D%D0%9A%D0%9E.pdf

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи

1. Підготовка доповіді.

Доповідь – це вид монологічного мовлення, публічне, розгорнуте повідомлення з певного питання, засноване на залученні документальних даних. Вміст доповіді передбачає інформацію, що відображає суть питання або дослідження актуальної проблеми.

Доповіді можуть бути усними або письмовими.

При підготовці доповіді здобувач освіти повинен дотримуватися певного алгоритму, який передбачає:

1. Вибір напрямку доповіді.
2. Підбір літературних джерел.
3. Консультація з викладачем.
4. Складання плану доповіді (вступ, аналіз проблеми, виклад основного матеріалу, власні висновки)
5. Вивчення змісту літературних джерел.
6. Систематизація проаналізованого матеріалу.
7. Опис дослідження і його результатів (якщо передбачено).
8. Написання тез доповіді (треба пам'ятати, що середній темп виступу: 1 сторінка аркушу - 2,5 хвилини виступу).
9. Проговорення доповіді (визначити акценти, паузи, тривалість; етичне посилання на авторів передбачає повне прізвище, ім'я (по батькові, науковий ступень чи звання).
10. Koreгування доповіді (за необхідністю).
11. Доповідь на занятті чи заході.

Вимоги до написання тез доповіді:

- текст має бути набраний у редакторі Microsoft Word у вигляді комп'ютерного файлу з розширенням *.doc, *.docx. Шрифт – Times New Roman, кегель – 14, міжрядковий інтервал – 1,5. Параметри сторінки: зверху, знизу – 20 мм ліворуч – 25 мм, праворуч – 15 мм, абзацний відступ – 12 мм;
- обсяг тез може бути в межах 2-3 сторінки машинописного тексту через 1,5-2 інтервали.
- у правому верхньому куті розміщують прізвище автора та його ініціали та доповнюють відомостями про нього;
- назва тез доповіді коротко відображає головну ідею, думку, положення (2-5 слів);
- послідовність викладу змісту може бути наступна: актуальність, проблеми; стан розробки проблеми в науці і практиці; основна ідея, положення, висновки

дослідження; основні результати та їх практичне значення. В тезах зазвичай не використовують цитати, цифровий матеріал;

- формулювання кожної тези починається з нового рядка, кожна з яких має самостійну думку, висловлену в одному або кількох реченнях.

2. Складання тестових завдань

Тестові завдання – це інструмент, що призначений для вимірювання ступеня навченості учня, який складається з системи тестових завдань, стандартизованої процедури проведення, обробки та аналізу результатів.

Тестове завдання — складова частина педагогічного тесту, що відповідає вимогам технологічності, форми, змісту і, крім цього, статистичним вимогам:

- означеної складності;
- достатньої роздільної здатності.

Тестові завдання поділяються на дві групи:

1. закриті:

- завдання з множиною варіантів;
- завдання альтернативних відповідей;
- завдання множинного вибору;
- завдання на встановлення відповідності;
- завдання на встановлення правильної послідовності.

2. відкриті:

- завдання вільного викладу;
- завдання-доповнення.

Вимоги до оформлення:

- текст завдання має бути набраний у редакторі Microsoft Word у вигляді комп'ютерного файлу з розширенням *.doc, *.docx. Шрифт – Times New Roman, кегель – 14, міжрядковий інтервал – 1,5. Параметри сторінки: зверху, знизу – 20 мм ліворуч – 25 мм, праворуч – 15 мм, абзацний відступ – 12 мм;

- у правому верхньому куті розміщують прізвище автора та його ініціали та доповнюють відомостями про нього;

- рядком нижче по центру надається назва теми;
- послідовність завдань викладається від простого до складного;
- кожне тестове завдання починається з нового рядка;
- на прикінці надається ключ до тестових завдань.

3. *Проектування.*

Проект – це задум (завдання, проблема) та необхідні ресурси, процедури, засоби, його реалізації з метою досягнення бажаного навчального, виховного, розвивального чи організаційного результату.

Проекти поділяються:

- *за складом учасників колективної діяльності:* індивідуальні, парні, групові, колективні.
- *за характером партнерських взаємодій між учасниками проективної діяльності:* кооперативні, змагальні, конкурсні.
- *за метою реалізації між предметних зв'язків:* монопредметні, міжпредметні, позапредметні (надпредметні).
- *за характером координації проекту:* безпосередні (жорсткі та гнучкі), приховані.
- *за тривалістю:* короткі, тривалі, довготривалі.
- *за метою та характером проектної діяльності:* інформаційні, соціальні, науково-пошукові, ознайомлюванні, дослідницькі, творчі, ігрові, пригодницькі, мистецькі, конструкційні, практично-орієнтовані, телекомунікаційні тощо.

Проекту властива чітка структура, яка відображається в його положенні або програмі:

- назва проекту,
- актуальність проекту,
- мета й завдання проекту,
- етапи реалізації проекту,
- визначення термінів реалізації проекту,
- учасники проекту,
- умови участі у проекті, види діяльності учасників, форми взаємодії організаторів проектної діяльності з його учасниками та іншими суб'єктами,
- ресурси для реалізації проекту,
- критерії оцінки роботи окремих учасників та проекту в цілому,
- результати проекту, можливі варіанти продовження й розвитку проекту,
- автори, координатори, організатори проекту.

Структурні елементи проекту можуть змінюватися в залежності від конкретних цілей та задач.

Алгоритм проектної діяльності здійснення проекту

Діяльність у процесі навчального проектування здійснюється поетапно:

1. Підготовчий

- підготовка учнів до роботи,
- визначення проблеми,
- формулювання цілей та завдання щодо її розв'язання,
- визначити форму кінцевого продукту,

- висунення гіпотези,
  - обговорення методів дослідження.
2. Технологічний – планування роботи
- визначення основних джерел, способів збору інформації, процедури й критерії оцінки результатів,
  - розподіл роботи між членами групи (якщо проект груповий),
  - збирання інформації стосовно визначеної проблеми,
  - пошук розв'язання цієї проблеми,
  - вирішення проміжних завдань,
  - розв'язання проблеми,
  - складання портфолію,
  - аналізування отриманих результатів,
  - формулювання висновків.
3. Заключний
- оформлення проекту,
  - здійснення його захисту,
  - підведення підсумків.

Карта проєкту

Назва проєкту	Назва проєкту має бути короткою (не більше 10 слів), передавати головну ідею проєкту і бути «помітною», щоб відразу привернути увагу. Відображає проблему, на вирішення якої буде спрямовано проєкт та очікувані кінцеві результати.
Тематична сфера проєкту	Тематична сфера проєкту, яку Ви самостійно обрали
Проблема проєкту	Короткий опис проблеми, що потребує вирішення. У цьому розділі Вам слід точно описати конкретну проблему, яку збираєтесь розв'язати за допомогою проєкту. Опишіть ситуацію, що спонукала Вас приступити до розробки проєкту. Пам'ятайте про тісний зв'язок між описом проблеми і метою проєкту, за допомогою якого вирішуватиметься дана проблема.
Обґрунтування доцільності проєкту	Обґрунтування доцільності проєкту – це рівень його важливості в даний період часу і в даній ситуації для вирішення певної проблеми, питання або завдання. Обґрунтування доцільності проєкту або актуальність проєкту показує затребуваність вивчення проблеми проєкта, практичної і творчої реалізації її рішення.

	Обґрунтування доцільності проекту підвищує його значущість і дає можливість застосування на практиці розробки цієї роботи.
Ціль проекту	Цілі формулюють для того, щоб показати, до чого приведе запланована діяльність з вирішення проблеми в межах проекту. Мета має бути конкретною, вимірюваною, орієнтованою на дію, реалістичною, обмеженою в часі. Успіх проекту визначатиметься тим, наскільки добре Ваш освітній заклад досягає цілей проекту.
Завдання проекту	Практичні кроки або логічні напрями, спрямовані на досягнення цілей. Завдання формулюються зразу ж після цілей, що дозволяє їх конкретизувати. Основна вимога до формулювання завдань – конкретність і практична наочність результатів їх виконання. Усі завдання мають бути чітко підпорядковані цілям проекту і узгоджуватися між собою за термінами та ресурсами. Щоб провести це узгодження, слід визначити тривалість проекту, обсяги матеріальних і людських ресурсів, необхідних для виконання завдань.
Адресати проекту	☐ На кого спрямований проєкт? ☐ Хто отримає користь від його реалізації?
Зміст проекту. План реалізації проекту	Детальний (покроковий) опис дій, застосування методів, методик і прийомів, узгоджених між собою у часі. 1-й крок... 2-й крок... 3-й крок... Одним із показників якості проекту є коректність планування і розташування за часом заходів та інших дій, з яких він складається. Кінцеві результати. Короткий опис кінцевого результату (продукту), який дається, зазвичай, у вимірюваних показниках.
Очікувані результати проекту	Реалізація будь-якого проекту повинна мати на виході одержання конкретних позитивних змін. Отже, при формулюванні очікуваних результатів розробник проекту має виходити з того, що ці результати будуть чимось таким, що можна охарактеризувати певними словами, що свідчать про позитивні зміни, які відбулися під впливом заходів проекту.

	Очікувані результати мають бути: <ul style="list-style-type: none"> • очікувані короткострокові результати (результат-продукт), • очікувані довгострокові результати (результатвплив), • кількісні та якісні індикатори успішності проекту.
Інноваційність проекту	Чи передбачає проєкт нововведення, впровадження нових ідей, технологій, процесів, що в кінцевому підсумку забезпечують успіх у вирішенні проблеми, на вирішення якої спрямована пропонована діяльність, у забезпеченні потреб цільової аудиторії проєкту? Наскільки ці нововведення є якісними і такими, що сприятимуть досягненню мети проєкту. Тобто необхідно проаналізувати проєкт на предмет наявності нового та свіжого погляду на шляхи вирішення суспільно значущих проблем.
Критерії та показники ефективності проєкту	Критерії ефективності. Перелік вимірюваних показників, за якими можна оцінити: <ul style="list-style-type: none"> - динаміку позитивних змін - наскільки успішно здійснено заплановану роботу, - можна оцінити досягнення запланованих результатів у ході виконання проєкту та після його закінчення.
Термін реалізації проєкту	Це період часу від задуму проєкту до завершення його реалізації.
Способи інформування про проєкт	Яким чином ви будете інформувати про хід реалізації проєкту? Через які інформаційні канали? Чи, можливо, ваш проєкт має відбуватися без особливого розголошення?
Автор проєкту	Прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти

До «Карти проєкту» можуть додаватись на окрему листі (в форматі документу Word) такі «продукти» проєктної діяльності, як:

- структурно-логічні моделі, схеми;
- методичні рекомендації щодо окресленої проблеми;
- розроблений план заходів та дій Вашого освітнього закладу щодо подолання окресленої проблеми;
- програма проведення тренінгу (майстер-класу, семінару тощо) із додатками копії роздаткових матеріалів (за наявності),
- програма проведення круглого столу із додатками підсумкового документу круглого столу;

- програма проведення конференції із додатками копії роздаткових матеріалів;
- таблиці, рисунки, плакати та інше.

4. Моделювання

Моделювання – створення деякого образу об'єкта-оригіналу, названого моделлю, що у визначених умовах може замінити сам об'єкт-оригінал, відтворюючи властивості та характеристики оригіналу. У процесі моделювання відбувається уявне розкладання реальної системи – оригіналу на елементи, які тим чи іншим чином пов'язані між собою.

Модель – це відображення в схемі, формулі, взірці тощо характерних ознак об'єкта, який досліджується. Вона є спрощеною конкретною життєвою (управлінською) ситуацією, іншими словами, у моделях певним чином відображаються реальні події, обставини тощо.

Моделі класифікують за різними ознаками:

- за формою представлення моделей: логічні, математичні, предметні;
- за природою модельованих явищ: механічні, геометричні, фізичні;
- за завданнями моделювання: управлінські, ситуаційні, економічні;
- за ступенем точності: близькі, точні;
- за обсягом відображених у моделі якостей оригіналу: повні, неповні;
- за відтвореними властивостями об'єкта-оригіналу: структурні, функціональні;
- за способом подання (матеріальні (предметні) та інформаційні);
- за галузями використання (навчальні, дослідницькі, ігрові, імітаційні, науково-технічні);
- за фактором часу: статичні та динамічні.

Відповідно до того, що мета моделювання в загальному випадку може бути теоретичною й практичною, моделі також розділяються на два види:

- пізнавальні;
- прагматичні.

Пізнавальні моделі є формою організації й представлення знань, засобом з'єднання нових знань із наявними, тому при виявленні розбіжностей між моделлю й реальністю постає завдання усунення цієї розбіжності за допомогою зміни моделі.

Прагматичні моделі є засобом керування, організації практичних дій, способом представлення зразково правильних дій, тобто еталонів чи їхніх результатів. Прикладами прагматичних моделей можуть бути плани й програми дій, статuti організацій і кодекси законів, нормативна база, технологічні схеми різних організаційних операцій, алгоритми, робочі креслення й шаблони, параметри добору й технологічні допуски тощо.

Основні етапи створення моделей:

№ п/п	Етап	Зміст етапу
1	Підготовчий етап	- Визначення об'єкта моделювання. - Формулювання проблеми (мети). - Постановка завдань - Збір інформаційних даних, які впливають на функціонування та розвиток об'єкта.
2	Конструювання моделі	- Вибір засобів моделювання: виду моделі, мови моделювання. - Визначення складу, елементів, структури, параметрів, показників, що відображають властивості і характеристики об'єкта. - Конструювання моделі або вибір моделі з наявного списку, каталогу тощо. - Перевірка моделі на відповідність критеріям: послідовність, повнота, завершеність, точність, однозначність, економічність, результативність.
3	Підсумковий етап	- Визначення можливих результатів побудованої моделі. - Презентація моделі.

Підготовка до семінарського заняття:

- проаналізуйте тему заняття, подумайте над його дидактичними цілями і основними проблемами, які винесені на обговорення;
- опрацюйте рекомендовану навчальну, наукову та методичну літературу, при цьому обов'язково конспектуйте і занотуйте прочитане за правилами цитування, виписуйте те, що, на ваш погляд, сприятиме ефективному проведенню семінарського заняття;
- намагайтеся сформулювати свою думку з кожного питання і обґрунтуйте свої міркування;
- запишіть запитання, які виникли у вас під час підготовки до проведення семінарського заняття, зверніться за консультацією до викладача;

Рекомендована література

Основна

1. Аймедов К. В. Загальна педагогіка та історія педагогіки: підручник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. 352 с.
2. Анєнкова І.П., Байдан М.А. Педагогіка. Навчальний посібник. Львів: Новий світ, 2018. 567с.

3. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. Вид. 4-те, стер. Київ: Академвидав, 2012. 615 с.
4. Зайченко І. В. Педагогіка: посібник. 3-тє видання перероблене і доповнене. К.: Видавництво Ліра-К. 2016. 608 с.
5. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / За заг. ред. Грищенко М. К., 2016. 38 с.
6. Педагогіка: навч. посіб. Курлянд З. Н. та ін. Харків: Бурун Книга, 2009. – 304 с.
7. Фізеші О. Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія і методика виховання. Школотознавство: навч. посіб. К. : Кондор, 2013. 390 с.
8. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. Вид. третє, перероб. і допов. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2013. 230 с.

Додаткова

9. Бех І. Д. Виховання особистості: підручник. К.: Либідь, 2008. 848 с.
10. Бех І. Д. Методико-діагностичний мінімум педагога. Шкільний Світ. 2010. № 33. С. 37-63.
11. Бойко А. М. Суб'єкт-суб'єктні відносини у педагогічному процесі загальноосвітньої і вищої школи. Педагогічні науки. 2012. № 54. С. 5-14.
12. Виховні системи навчальних закладів: теорія та практика. Укладач О. Є. Гречаник. Х.: Вид. група «Основа», 2014. 224 с.
13. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава: Полтавський вісник, 1994. 191с.
14. Вишневський О. Український виховний ідеал і національний характер. (витоки, деформації і сучасні виклики) Дрогобич : Видавець Святослав Сурма, 2010. 160 с.
15. Демченко Д. М., Савельєва Н. В., Фурсенко Л. І. Педагогічний Олімп Одещини. Одеса: Одеський інститут удосконалення вчителів, 2008. 336 с
16. Кучерявий О. Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти: навчальний посібник. К. : Видавничий Дім «Слово», 2014. 440 с.
17. Мухіна С.А., Соловйова А.А. Нетрадиційні педагогічні технології у навчанні. Київ: Академія, 2012. 123 с
18. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkolacompressed.pdf>
19. Нова українська школа: Порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н.М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
20. Пономарьова Г., Репко І., Одарченко В. Практикум з педагогіки: навч. посібник. Харків: ТО Ексклюзив, 2017. 243с.
21. Професійна компетентність сучасного педагога: методологія, теорія, методика, практика: кол.монографія. за заг. ред. В.В.Ягоднікової. Одеса: вид. Букаєв В.В., 2019. 286 с.
22. Ягоднікова В.В. Інтерактивні форми і методи навчання і виховання учнів.

Навч. видання. Інтерактивні вправи та ігри. Харків: видавнича група «Основа», 2010. С.85-144.

23. Ягоднікова В.В., Чешенко О.І. Діагностика сучасного виховного процесу. Навч.-метод. посіб. Одеса: Вид. Букаєв В.В., 2017. 290 с.

24. Ягоднікова В.В., Чешенко О.І. Інноваційні стратегії нової школи в Одеському регіоні. Директор школи, ліцею, гімназії. 2018. № 1, С.23-27.

25. Ягоднікова В.В. Виховання у сучасній парадигмі освіти. Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми і перспективи розвитку: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції 21 травня 2019 р. Одеса: вид. Букаєв В.В., 2019. С.6-10.

26. Ягоднікова В.В. Аксізорієнтоване освітнє середовище закладу загальної середньої освіти: теоретичний аспект. Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми і перспективи розвитку: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції 14 травня 2021 р. Одеса: вид. Букаєв В.В., 2021. С.81-85.

27. Ягоднікова В., Гриньова М. Роль неформальної освіти у вихованні лідерських якостей підлітків. Інноватика у вихованні: зб.наук.пр.Вип.13. Том 2/ упоряд. О.Б.Петренко; ред.кол.: О.Б.Петренко, Н.Б. Грицай, Т.С. Ціпак та ін. - Рівне: РДГУ, 2021. с. 73-82.

14. Електронні інформаційні ресурси

http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi	Верховна Рада України
www.mon.gov.ua	Міністерство освіти і науки України
https://osvita.odessa.gov.ua/	Департамент освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації
www.liga.net	Законодавство, новини, договори...
http://www.znannya.info	Інформаційний портал «Знання»
http://www.osvita.ua	Освітній портал Освіта.UA
http://www.intellect-invest.org.ua	Портал сучасних педагогічних ресурсів
http://www.ukped.com	Українська педагогіка.
http://www.intel.com/cd/corporate/education/emea/ukr/index.htm	Intel® у сфері освіти

Наукові бібліотеки

http://www.library.kr.ua/libworld/elib.html	Бібліотеки в Інтернеті
---	------------------------

http://www.nbuv.gov.ua/	Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
http://www.nbuv.gov.ua/libdoc/	Комп'ютерні технології в бібліотеці (Київ)
http://www.nbuv.gov.ua/eb/ep.html	Електронний фонд наукових публікацій
http://www.library.edu-ua.net/	Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського (Київ)
http://www.gntb.n-t.org/	Державна науково-технічна бібліотека України (Київ)
http://www.book-ua.org/	Бібліотека електронних підручників
http://www.nplu.kiev.ua/	Національна парламентська бібліотека України
http://www.odnb.odessa.ua/	Одеська національна наукова бібліотека
https://www.biblioteka.od.ua/	Одеська обласна універсальна наукова бібліотека ім. М.С. Грушевського
https://vnmzpv.odessaedu.net/	Відділ інформаційно-ресурсного забезпечення КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»